

- למכותב בלבד -

עו"ת	37	מתוך	—	מס'	עו"ת
עמודים	32	כולל	זה	מסמך	מסמך

010523-130820-המערכת-סמבקר_				סימוכין:
תש"פ	אב		כ"ח	תאריך:
2020		אוגוסט		18

(רשימת תפוצה)

הנדון: דו"ח בדיקה בנושא: "הפרות החוק במרחב צאליים"

רקע

1. במרחב צאליים, מצוי חלק ניכר מתשתיות האימונים של זרוע היבשה, בעיקר תשתיות האימון ללוחמה בשטחים אורבניים ותשתיות ומרחבים ל"אימון בחי". המרחב משתרע על שטח של כמיליון דונם ובחלקו הדרומי היישוב ביר הדאג', אשר הוכר ע"י ממשלת ישראל בשנת 2003.

תופעת הפרות החוק במרחב, שעלתה לאחרונה לכותרות, אינה חדשה לצה"ל. בשנת 2010

(סייג 9(ב)(1))

4. החל מראשית 2020 עלה שוב החיכוך בין חיילים צה"ל לתושבי ביר הדאג'. בעקבות זאת, ביצעו מבקר מערכת הביטחון ומבקר המשרד לביטחון פנים בדיקה דחופה (משותפת) בנושא בחודשים יוני-יולי 2020.

5. עיקר החיכוך, כיום, בין כוחות צה"ל המתאמנים במרחב לאוכלוסייה המקומית נסוב סביב הכניסה לשטחי האימונים, המוגדרים כשטח צבאי סגור בצו אלוף, לפיכך תמונת המצב וההמלצות בהמשך המסמך יתרכזו בנעשה בשטחי האימונים.

6. הבדיקה בוצעה בעבודה משותפת בין ממהב"ט לבין מבקר המשרד לביטחון הפנים.
7. מבקר מע' הביטחון ומבקר המשרד לבט"פ הגדירו לצוות הבדיקה, כי הוא יתמקד בשטחי צאלים בלבד, הגם שישנן בעיות דומות בשטחים נוספים. זאת, מתוך כוונה למצוא מענה למרחב זה ולאחר מכן לנסות לממשו למרחבים נוספים.
8. יודגש, כי אין מדובר בביקורת, אלא בבדיקה מהירה מתוך כוונה לגבש המלצות לפתרון הבעיה.
9. **מטרות הבדיקה:**
- א. להצביע על ממדי התופעה וסיכונים פוטנציאליים.
- ב. להציע מודל לטיפול בתופעה, תוך מיקוד במרחב מל"י בשלב ראשון.

תמצית תמונת המצב והסיכונים המרכזיים העולים מהבדיקה

10. בעיית המשילות בנגב הינה רחבה והאחריות לטיפול בה חוצת משרדים. להבנתנו, לא ניתן לטפל בבעיה טיפול שורשי, עמוק ומערכתי ללא הקמת צוות בין משרדי בעל אחריות, סמכויות ומשאבים.
11. לממדי הפגיעה החריגים במרחב צאלים השפעה נרחבת על צה"ל ועל החברה הישראלית. החל מגניבות ציוד, דרך הפגיעה במורל החיילים (החשים חוסר אונים למול התופעה) ועד להפרות חוק בשטחי האימונים של צה"ל המקרינים על המדינה כולה.
- [Redacted]
- [Redacted]
- ועדת היגוי בין משרדית, שהקים מנכ"ל משרד הביטחון בשנים 2017-2019, במטרה להביא לשילוב הבדואים בצה"ל ובחברה הישראלית, [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
15. העת הנוכחית מהווה הזדמנות להפחתת הניכור של הפזורה הבדואית ממדינת ישראל, כיוון שנוצר פתח דרכו מצטיירים צה"ל ומשטרת ישראל באור שונה מבעבר.

עיקרי הפערים והליקויים

16. החלטות הממשלה בנושא האוכלוסייה הבדואית והפעילות שהותנעה בנושא במשהב"ט, טרם הביאו לשילובה בחברה הישראלית. העוני והניכור של האוכלוסייה, לצד תרבות של אי ציות לחוק, מביאים לפעילות עבריינית רבה

במרחב צאליים. ללא פעילות בין משרדית לחיזוק הזיקה בין האוכלוסייה הבדואית בנגב למדינה, ממדי הבעיה עלולים להחמיר.

[REDACTED]

ב. למשטרת ישראל משימות שוטפות רבות נוספות לאתגר זה.

19. [REDACTED]

20. קיימים פערים מהותיים במודעות לממדי התופעה, בקרב הגופים השונים, הנובעים מתהליך הטיפול בהפרות

החוק במרחב [REDACTED] (סייג 9(א)(1))
(הליקוי מייצר פגיעה במוטיבציה ואינו אפקטיבי להשבת הציוד הגנוב.

[REDACTED]

סעיף 9(ב)(4))

[REDACTED]

המלצות למענה ברמה הלאומית

23. המענה להפרות החוק במרחב דורש פתרון מערכת. מומלץ להקים צוות בין משרדי בהובלת משרד הביטחון (בהשתתפות משהב"ט, המשרד לבט"פ, משרד המשפטים, פרקליטות, משרד החקלאות, משרד הגנת הסביבה, מק"י, רשות המיסים, הרשות להסדרת ההתיישבות הבדואית בנגב וכו') שיפעל באופן רציף בסוגיה, יציב יעדים שימדדו באופן שוטף באשר לממדי התופעה.

24. [Redacted]

(בסעיף 9(א)(1))

25. הסדרה בתקינה של סמכויות צה"ל לאבטחת מחנות ארעיים, שטחי אש ופריסות.

המלצות למענה ברמת משהב"ט, צה"ל, המשרד לבט"פ ומשטרת ישראל

26. [Redacted]

סעיף 9(ב)(4)

[Redacted]

המלצות בנושא הצוות הבין משרדי:

31. תפקידו המרכזי של הצוות הבין-משרדי, הינו לגבש מדיניות ואסטרטגיה לאומית לפתרון הבעיה. ממדיניות זו יגזרו שיטות הפעולה, כ"א והאמצעים הנדרשים לפתרון הבעיה.
32. חשוב להקנות לצוות סמכויות, אחריות ומשאבים.
33. על הדרג המדיני להגדיר משימה ויעדים ברורים לצוות.
34. עיסוק הצוות חייב להיות בתחומים רחבים ומערכתיים: חברתיים, כלכליים, שילוב הבדואים בחברה, תשתיות נדרשות כגון: תחנת משטרה במרחב ועוד...
35. הצוות נדרש למענה משפטי תומך, יעיל, זריז ואקטיבי.
36. לבחון את 'ערך השירות בצה"ל' כקריטריון מוביל להשמה של בדואים במשרדי ממשלה.

* * *

37. דו"ח בדיקה זה מועבר אליכם בתקווה שתנחו על הקמת צוות בין משרדי לפתרון הבעיה ויפה שעה אחת קודם.
38. נעמוד לרשותכם בכל שאלה ובקשה להבהרה, לרבות פגישה להצגת הדו"ח (הח"מ ממליצים מאד לקיים פגישה זאת).

39. הבדיקה נערכה ע"י [REDACTED] בהנחית ר' היחידה לביקורת מוכנות מבצעית [REDACTED] וראש יחידת הביקורת המבצעית במשרד לביטחון פנים [REDACTED]. בהכוונת הסגן לביקורת למעלה"ט, [REDACTED] ובפיקוח ובקרה ישירים של מבקר מע' הביטחון תא"ל (מיל") [REDACTED] ושל מבקר המשרד לביטחון פנים [REDACTED].

בברכה,

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

תכנית הבדיקה מטרתה, היקפה, גבולותיה (תחומים ומוקדים), השיטה ואופן פעילותה היו בפיקוח ובקרה ישירים של הח"מ לרבות אישורו להפצת דו"ח זה.

הבדיקה נערכה בהתאם לתקנים המקצועיים וכללי האתיקה המקובלים, לרבות תקנים שנקבעו בחוק הביקורת הפנימית [חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב; 1992; ס' (4)] והנחיות לשכת המבקרים פנימיים IIA ישראל.

פירוט הממצאים

מבוא

1. בנגב מתגוררים כ-250,000 אזרחים בדואים. "הבדואים בנגב הם בני הקבוצה הענייה ביותר בישראל, שלעוניה נלוות בעיות חברתיות הדורשות תיקון יסודי". אחוז הזכאות לתעודת בגרות בקרב הבדואים עומד על 22% בלבד (לעומת 53% באוכלוסייה היהודית). שיעור התעסוקה בקרב נשים בדואיות בישובים מוכרים עומד על 22% (ביחס ל 80% בחברה היהודית). שיעור התעסוקה בקרב גברים בדואים בישובים מוכרים עומד על כ-60% (ביחס ל 83% בחברה היהודית).
2. **היישוב ביר הדאג'** מונה כ 7500 תושבים (להערכת המשטרה 9000 תושבים). כתוצאה מהתנגדות ועד היישוב להסדר "פינוי פיצוי" ורצונו לשמר על אורח החיים המסורתי-הקלאי אין ליישוב תכנית מתאר מאושרת, הוא אינו מחובר למים וחשמל, אין בו דרכי גישה סלולות ותחבורה ציבורית.
3. בקרבת ביר הדאג' קיימת נקודת משטרה (רמת נגב) ושטחי האש של מל"י נמצאים באחריות תחנות דימונה ואופקים.

[Redacted content]

[Redacted content]

6. "שטחי האימונים של צה"ל מוכרזים כשטחים צבאיים סגורים מכוח תקנה 125 לתקנות ההגנה לשע"ה (1945). המשמעות היא כי אדם הנכנס לשטחים אלו, או יוצא מתוכם ללא היתר בכתב שהוצא מטעם המפקד הצבאי מבצע עבירה".

[REDACTED]

8. "פקחי הסיירת הירוקה פועלים מטעם צה"ל בשטחי האימונים של צה"ל אשר הוכרזו כשטחים צבאיים סגורים, ומבצעים פיקוח ואכיפת חוק למניעת כניסה של אזרחים לשטח סגור או פינוי ממנו [...] באישור שר הביטחון ובהסמכת השר להגנת הסביבה".

[REDACTED]

[REDACTED]

ממדי הפרות החוק במרחב צאליים

11. הפרות החוק במרחב צאליים קיימות עשרות שנים. צוות הבדיקה מצא תיעוד של מקרים עוד משנות ה-90.

[REDACTED]

13. בראשית 2017 חלה עליה משמעותית בחדירות לבסיסים באזור צאליים ורק ברבעון הראשון

9.00 (א)1

[REDACTED]

ד. הפרות החוק באזור באות לידי ביטוי גם בנהיגה פראית בכביש 222, יידוי אבנים על רכבים, גניבות מים מתשתיות מקורות, גניבות ציוד, פגיעה בטבע, נסיונות חדירה למחנות, הטרדות של חיילים.

[REDACTED]

חשוד.

2. [REDACTED]

[REDACTED]

ז. מנהל הסיירת הירוקה הדגיש את הפערים הבאים:

- (1) מענה היועצים המשפטיים נדרש להיות יעיל, אפקטיבי, זמין ומהיר.
- (2) נכון לבחון את הרחבת סמכויות הפקחים - [REDACTED].
- (3) נכון למסד מנהלת ארצית אחת שתכלול את כל הפעילות ואת היחידות שפועלות למול תופעת הפרות החוק בשטחי האש ובנגב בכלל.
- (4) [REDACTED]
- (5) נכון לחזק את כ"א הקבוע בסיירת הירוקה ולא להתבסס על מתנדבים.

– כללי הפתיחה באש בשטחי מדינת ישראל

31.

סעיף 9(א)(1)

32. לחייל קיימת סמכות עיכוב, עד להגעת משטרה, כאשר "אדם עבר לנגד עיניו עבירת פשע, אלימות גניבה או עבירה שגרמה נזק של ממש לרכוש" או "כאשר יש לו חשד סביר" שעומדת להתבצע עבירה כזו.

33. מלבד כללי הפתיחה באש, נתונה בידי חייל הרשות לעכב (ואף במקרים מסוימים לעצור) אזרח החשוד בפשע, עד לבוא כוחות משטרה.

34. סמכויות חיילים בתפקידי אבטחה המפורטות בהוראת אמ"ק, קובעות, כי: לחייל סמכות "לחפש על פני גופו, בכלי רכבו ובמטענו של אדם", כאשר "קיים חשד סביר כי אדם נושא עימו נשק שלא כדין, או עומד לעשות שימוש שלא כדין בנשק".

35. לכוחות מג"ב סמכויות שיטור לכל דבר ועל סמכותם להפעיל כוח, למול אזרחי המדינה, נרחבת.

[Redacted text block]

42

[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

שילוב הבדויים בחברה הישראלית ובצה"ל, כמענה להפרות החוק בדרום

46. בדו"ח מבקר המדינה על פעילות משרד הביטחון לחיזוק הקשר בין הנוער לצה"ל מ 2017 נכתב, כי "סוגיות משמעותיות נוספות שהטיפול בהן חיוני להגדלת שיעור ההתנדבות לגיוס לצה"ל במגזר הבדואי (כגון: פערים בחינוך, אי הסדרת סוגיית ההתיישבות, תחושת קיפוח והיעדר תחושת שייכות, אי תגמול של תגייסים, והקושי להשתלב בחברה הישראלית) אינן נמצאות בתחום אחריותה של מערכת הביטחון ואף אינן בשליטתה. סוגיות אלו משפיעות על נכונותם של בני המגזר הבדואי להתנדב לשירות בצה"ל".
47. ביוני 2017 הטיל מנכ"ל משהב"ט על האגף הביטחוני חברתי להקים ועדת היגוי בנושא שילוב הבדואים בחברה הישראלית בדגש על הכלים המצויים בידי מערכת הביטחון וצה"ל (לרבות עידוד גיוס לצה"ל). הצוות קיים 3 פגישות עד הקפאתו באפריל 2019.
48. לפני כן, עוד ביולי 2016 הורה שהב"ט על "הקמתה של מכינה קדם צבאית בדרום ישראל המיועדת לאוכלוסייה הבדואית". (היתה אמורה להיפתח ב 2018).
49. בפברואר 2017 מינה הרמטכ"ל "פרוייקטור להעצמת גיוס הבדואים לצה"ל".

[REDACTED]

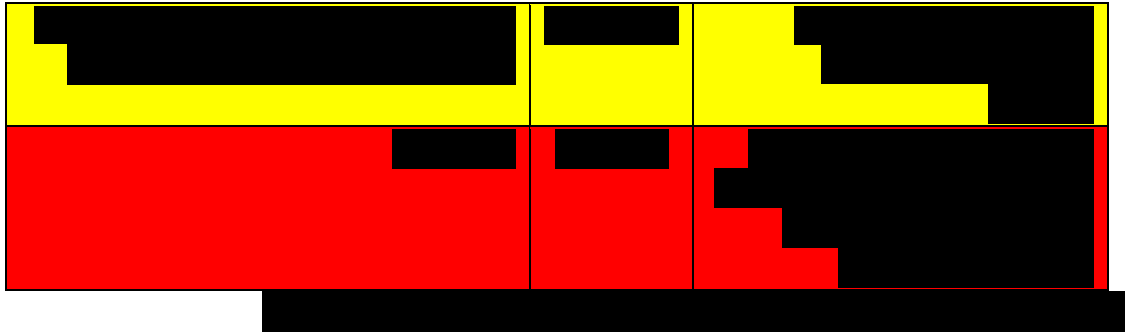
53. בפברואר 2018 התבקש משהב"ט לסייע ב-:

- א. מתן "עדיפות שניתנת לחיילים משוחררים בסבסוד מגרשים"
- ב. הפעלת משרד הביטחון לצורך כניסה של בדואים לביה"ס הטכני של חה"א בב"ש ובקליטת בדואים לתפקידי כבאים בבסיסי נבטים וחצרים".
- ג. טיפול ב"מניעת הריסות בתי חיילים משוחררים".
- ד. מנכ"ל משהב"ט הורה "להיעזר בספקי משהב"ט וגופים נוספים עימם יש למשרד יחסי גומלין ע"מ לעודד קליטת חיילים משוחררים בדואים".

54. במרץ 2018 הורה מנכ"ל משהב"ט (לאחר קבלת אישור משר ביטחון) לקדם הקמת תחנת רדיו לאוכלוסייה הבדואית בשפה הערבית במסגרת גל"צ.

55. בנובמבר 2018 נדונו במשהב"ט הסוגיות הבאות:

- א. הקמת "שכונה לחיילים משוחררים בפזורה הבדואית בנגב".
- ב. ה"השמות לתעסוקה והכשרת לימודים לחיילים/קצינים משוחררים" לאור "תמונת המצב ה"עגומה" בהצעות עבודה בדרום לבני מיעוטים" והקמת ה"ועדה לתעסוקת חיילים משוחררים בדואים בדרום".
- ג. "תכנית שיבולים באוניברסיטת בן גוריון" להענקת השכלה אקדמית לבדואים המשוחררים מצה"ל.

* * *

המלצות טקטיות לאזור צאלים

60. טיפול בגורמי רקע וחיזוק ההזדהות עם המדינה בהתאם לסיכומי ועדת ההיגוי שהוקמה במשהב"ט, תוך

דגש על ההיבטים הבאים:

א. הקמת ועדה בין משרדית בהובלת מנכ"לים (חינוך, ביטחון, חקלאות, אוצר, תחבורה, כלכלה ועוד) לחיזוק הזיקה

בין האוכלוסייה הבדואית בנגב למדינת ישראל ולריכוז מאמצים ופעילות מדינתית מול תופעת הפרות החוק.

ב. טיפוח חיילים בשירות וחיילים משוחררים בתוך יישוביהם, על מנת שיהוו דוגמה לבני המקום וימחישו את

טובות ההנאה שניתן להפיק מחיזוק הקשר עם צה"ל.

ג. מיקוד במציאת פתרונות תעסוקה לתושבי ביר הדאג' (לדוגמה: לשכת תעסוקה ניידת המגיעה לכפר פעם בשבוע).

ד.

סעיף 2(4)

ה. הסברות בבתי ספר באשר למיקום שטחי האש והסכנות הכרוכות בשיטוט בהם.

9(ב)(4)

* * *

[Redacted text block]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

עמוד 1 מתוך 32

מסמך זה מכיל ממצאי בדיקה של מבקר מערכת הביטחון ומבקר המשרד לביטחון הפנים.
פרסומם ללא נשילת רשות מהגורמים המוסמכים לכך אסור על-פי סעיפים 117,118,119 לחוק העונשין תשל"ז